

Landelijke Klachtencommissie voor het openbaar en het algemeen toegankelijk onderwijs

(mr. M.E.A. Wildenburg, W. Dulfer-Visser, drs. A.A.M. Renders)

Uitspraaknr. 05.121-122-130

Datum:

7 februari 2006

Onjuiste pedagogische begeleiding, als straf opsluiten in een kast; gebrekkige communicatie; onjuiste verslaglegging van studieresultaten; gewichtenregeling; klacht gedeeltelijk grond; primair onderwijs.

De klacht

Twee moeders klagen dat de groepsleerkracht hun dochters pedagogisch onjuist heeft begeleid. Zo schreeuwde zij tegen de kinderen en plaatste zij pedagogisch verkeerde opmerkingen. De dochter van mevrouw B had tegen het einde van groep 4 nog niet geleerd met een pen te schrijven. Ze was toen nog niet bekend met het vermenigvuldigingsteken.

De groepsleerkracht heeft samen met de leerkracht handenarbeid leerlingen, onder wie de dochter van mevrouw B voor straf in een kast opgesloten. Door het onjuiste handelen van de groepsleerkracht hebben beide dochters een leerachterstand opgelopen (LKC 05.121).

Mevrouw A en mevrouw B klagen dat de leerkracht handenarbeid zich pedagogisch onjuist heeft gedragen. Samen met een andere leerkracht heeft zij leerlingen, onder wie de dochter van mevrouw B, voor straf in een kast opgesloten (LKC 05.122).

Mevrouw A en mevrouw B vinden dat de directie van de school slecht communiceert en op onjuiste wijze verslag legt van de studieresultaten van de leerlingen.

Mevrouw B heeft van de schooldirecteur geen informatie gekregen over diens onderzoek naar het in een kast opsluiten van haar dochter. Verder verwijt zij de school dat deze het rapport van haar dochter herschreef.

Mevrouw A is niet op tijd geïnformeerd over de leerachterstand van haar dochter. Zij kreeg pas na lang aandringen inzicht in het leerlingdossier, waaruit gegevens waren vernietigd. De gegevens uit het dossier en het onderwijskundig rapport stemden niet overeen. Het onderwijskundig rapport is onvolledig doorgezonden naar de nieuwe school van haar dochter. Verder verbood de schooldirecteur mevrouw A om met andere ouders te praten over het incident waarbij leerlingen voor straf in een kast waren opgesloten.

Mevrouw A verwijt de school dat deze haar dochter ten onrechte heeft ingeschreven als achterstandsléerling met de factor 1,9 als schoolgewicht. Deze wijze van inschrijving is onjuist omdat haar dochter geen kind is van ouders met een laag opleidingsniveau (LKC 05.130).

De visie van partijen

De moeders lichten hun klacht uitvoerig toe. De vakleerkracht heeft de dochter van mevrouw B in de (dichte) kast naast het handvaardigheidlokaal opgesloten. Daar was de groepsleerkracht bij. Een andere moeder vertelde aan mevrouw B dat tijdens haar aanwezigheid een jongen door de vakleerkracht voor straf in de kast werd geplaatst. De directeur heeft tegen mevrouw A verklaard dat hij van twee kinderen afwist die in de kast waren opgesloten. Mevrouw B neemt het de directeur kwalijk dat hij haar geen informatie verschafte over het onderzoek en met haar geen contact zocht om een en ander te bespreken.

Het onprofessionele en onpedagogische optreden van de groepsleerkracht uitte zich bijvoorbeeld in het schreeuwen tegen de kinderen en het gebruiken van uitdrukkingen als 'vreetzak' en 'dom'.

Eind 2004 ontvingen de ouders van groep 4 al bericht van de directie dat er sprake was van onrust. Die informatie was echter alleen gegeven aan de ouders die hun kinderen ook naar de naschoolse opvang (nso) brachten. Mevrouw A was bezorgd over de situatie en heeft aangedrongen op gezamenlijk overleg tussen directie en ouders, dat uiteindelijk begin 2005 plaatsvond. Dit heeft de onrust onder ouders niet kunnen wegnemen. Uiteindelijk stroomde groep 4 tegen het einde van het schooljaar leeg van zeventien kinderen begin 2005 tot zes of zeven aan het einde van het schooljaar. Ouders bleven bij informatieavonden weg omdat zij niet serieus genomen werden.

De moeders zijn er nooit over geïnformeerd dat groep 4 zou worden geobserveerd. Evenmin zijn zij op de hoogte gesteld van de observaties door een externe zorgconsulent. Indien die al hebben plaatsgevonden, hetgeen zij betwisten, dan hebben zij daarvan nooit een verslag ontvangen.

De moeders zijn niet over het bestaan van handelingsplannen geïnformeerd, terwijl die voor beide dochters in groep 3 wel bestonden. Uit de kopieën van die handelingsplannen blijkt niet door wie ze zijn opgesteld. De dochter van mevrouw B had tegen het einde van groep 4 nog niet geleerd met een pen te schrijven en kende het vermenigvuldigingsteken niet.

De groepsleerkracht maakte bij de rapportbesprekingen van het winterrapport geen op- of aanmerkingen over het leesgedrag van de dochter van mevrouw B. Wel stond bij het winterrapport dat indien zij beter zou luisteren, zij beter zou kunnen presteren.

De opmerkingen bij de verschillende onderdelen van het winterrapport zijn veranderd. Tevens zijn daarop de citotoets-scores pas bij het ontvangen van het zomerrapport, bijgeschreven.

De opmerkingen die niet op het winterrapport stonden, maar later waren toegevoegd waren: "Nederlandse taal, werkt beter in de klas, cito's wat minder", en "Lezen, met lezen wat achteruit".

Mevrouw A beklaagt zich over de wijze waarop zij stukken heeft gekregen uit het leerlingdossier van haar dochter. Vier maanden na haar verzoek heeft zij slechts een gedeelte van het dossier ontvangen. Zij heeft de directeur erop gewezen dat het dossier en het onderwijskundig rapport onjuistheden bevatten. Dat de directeur deze toch heeft verzonden naar de nieuwe school van haar dochter is voor haar schadelijk. De directeur verzuimde om aan de nieuwe school de toetsresultaten te geven terwijl hij van die verzending wel melding maakte.

Mevrouw A licht puntsgewijs toe welke bezwaren zij heeft tegen het leerlingdossier. In het kort komen haar bezwaren neer op de opname van stukken zonder handtekeningen, concepten, onjuiste verzuimlijsten en achteraf gewijzigde schaduwrapporten. De bezwaren over het onderwijskundig rapport richten zich op daarin opgenomen ongemotiveerde aannames. Schoolrapport en onderwijskundig rapport lopen niet synchroon. Het schoolrapport geeft haar dochter begin 2005 een voldoende voor 'automatiseren tot 100'. Het onderwijskundig rapport vermeldt dat zij enkele maanden later kan 'automatiseren tot 10'. Op de nieuwe school bleek zij de tafels van 1,2,5 en 10 echter niet te beheersen.

Mevrouw A meent dat een kind van een niet Europese en /of Westerse ouder met een laag opleidingsniveau als 1,9 leerling mag worden beoordeeld. Zij heeft bij de inschrijfgegevens de gevraagde privé-gegevens vermeld. Omdat haar dochter geen kind is van ouders met een laag opleidingsniveau of van ouders die sociaal, intellectueel en cultureel niet mee kunnen heeft de directie zich schuldig gemaakt aan fraude.

Ter zitting wordt door de school het originele formulier "leerlingstamgegevens" getoond. Mevrouw A betwijfelt of het haar handtekening is die op dit formulier staat. Haar dochter is thans met de wegingsfactor 1,0 ingeschreven bij de nieuwe school.

De leerkrachten en de directeur geven aan dat groep 4, waarin de dochters in groep 4 zaten gedurende het schooljaar 2004/2005, erg gecompliceerd en onrustig was. De school heeft daarom op eigen initiatief begin 2005 een ouderbijeenkomst op school georganiseerd. Zo'n bijeenkomst is daarna nog twee maal herhaald.

De groepsleerkracht is een zeer ervaren leerkracht. Zij schreeuwde niet tegen de kinderen maar maakte gebruik van stemverheffing omdat de groep zo complex was. Die complexiteit gaf aanleiding tot verschillende groepsobservaties, door de schooldirecteur, de intern begeleidster en de zorgconsulent. De ouders zijn tijdens een bijeenkomst mondeling over de observaties geïnformeerd. Dit is niet individueel gebeurd omdat het nadrukkelijk groepsobservaties betrof. Er is niet geconstateerd dat de groepsleerkracht schreeuwde of zich anderszins schuldig maakte aan pedagogisch onjuist handelen. De onderwijsinspecteur heeft wat betreft de groepsleerkracht evenmin bijzonderheden geconstateerd. Wel is een leerachterstand geconstateerd.

De problemen met deze groep manifesteerden zich al in het 3e leerjaar (2003/2004). Na enige tijd leken de problemen weer te zijn opgelost. Er was geen gelegenheid om de groep uit elkaar te halen. Daarvoor was de school te klein. Toen de groepsleerkracht als invalleerkracht via een uitzendbureau startte met groep 4 was zij net weer in het arbeidsproces gereïntegreerd. De school vermoedde dat er opnieuw problemen binnen groep 4 zouden kunnen ontstaan. Daarom heeft zij de groepsleerkracht enige weken aan het begin van het schooljaar ondersteuning geboden met een tweede leerkracht.

De groep werd gedomineerd door een vijftal probleemleerlingen ("tirannetjes"). Deze kinderen domineerden niet alleen de groep maar ook de leerkracht. De groep maakte soms gezamenlijk de afspraak om de ouders niet bestaande incidenten te melden. Niet alleen heeft zij de directeur op de hoogte gesteld, ook praatte zij individueel met de moeders die steeds echter de gesignaleerde problemen met hun kinderen ontkenden. Eén probleemkind betrof een kind van één van de nu klagende moeders.

De groepsleerkracht ontkent ten stelligste haar betrokkenheid bij het incident waarbij kinderen in een kast werden opgesloten. Zij was altijd aanwezig bij de lessen handvaardigheid behalve die keer dat de dochter van mevrouw B in de kast werd gezet.

De vakleerkracht gaf ten tijde van het kastincident, zonder de groepsleerkracht maar wel ondersteund door een hulp-moeder, les aan groep 4 in het handvaardigheidlokaal. De groep was zeer onrustig. De dochter van mevrouw B ging die les in haar gedrag te ver. Ze trok gekke gezichten, deed alsof ze doof was en maakte brutale opmerkingen. De vakleerkracht heeft deze leerlinge toen een paar minuten laten afkoelen op een stoel in een magazijn. Daarbij hield zij de deur van dit magazijn open om met de leerlinge visueel contact te kunnen houden. Het magazijn grenst aan het handvaardigheidlokaal, is tien m² groot en heeft ramen. De vakleerkracht koos voor deze sanctie omdat zij bij verwijdering van de leerlinge naar de gang op haar gedrag geen zicht zou hebben.

De directeur geeft aan dat toen de problemen van groep 3 (schooljaar 2003/2004) bekend waren en de leerlingen overgingen naar groep 4, binnen de school nog geen planmatige aanpak van dit soort problemen bestond. Daardoor kon ook geen ideale overdracht van die groep plaatsvinden. Verder viel de beoogde groepsleerkracht snel structureel uit.

Ter zitting licht de directeur toe dat het informeren van de ouders over de groepsobservaties mogelijk explicieter gedaan had moeten worden. Ook heeft hij van de hele kwestie geleerd dat het (enkel) mondeling verstrekken van informatie zich op een gegeven moment tegen je kan keren.

De studievaardigheden van de leerlingen werden vastgelegd in een leerlingvolgsysteem. De communicatie richting ouders vond plaats via een tussentijdse rapportage. Volgens het inspectierapport voldoet dit systeem. Bovendien worden de leerlingen enkele malen getoetst. Indien daartoe aanleiding bestaat wordt door de intern begeleider contact met de ouders opgenomen. Over dit geheel zijn bij de school nooit eerder klachten binnengekomen. De klacht over het informeren van de leerachterstanden vindt de directeur niet terecht. Naar de maatstaven van zijn school was er geen sprake van leerachterstand en dus ook geen reden tot informeren. Desgevraagd licht de directeur toe dat naar de landelijke maatstaven er op school geen sprake was van collectieve achterstand. De door de onderwijsinspectie gesignaleerde achterstand die wel binnen de school bestond had ook betrekking op groep 4. Het heeft gemankeerd aan een planmatige aanpak van die achterstand, aan het vastleggen van afspraken en meer in het algemeen aan het documenteren van zaken.

Inzake het kastincident zegde de directeur mevrouw A toe die zaak uit te zoeken en verzocht haar in de tussentijd terughoudend te zijn met uitlatingen over het incident. Hij beoogde met dit laatste de rust binnen de school te behouden. Van een spreekverbod is geen sprake geweest.

Tijdens een gezamenlijke ouderbijeenkomst hebben de directeur en mevrouw A informatie gegeven over het kastincident. De directeur verzet zich tegen het beeld van systematische toepassing van die sanctie of dat de ruimte een gevangenis zou zijn. Deze vorm van straf zal niet meer worden toegepast.

In het voorjaar van 2005 is over het verstrekken van informatie uit het leerlingdossier van dochter A tussen school en de moeder gecorrespondeerd. De toen gemaakte afspraak is door mevrouw A afgezegd. Daarom zijn er aan haar toen geen documenten verstrekt. Zo'n vier

maanden later heeft mevrouw A weer om het dossier van haar dochter gevraagd. Haar dochter was toen al van de school af. Diezelfde dag heeft de directeur de moeder uitgenodigd. Hij betwist uitdrukkelijk dat er gegevens uit het dossier zijn vernietigd.

Mevrouw A heeft niet gevraagd om het leerlingdossier in zijn geheel door te sturen naar de nieuwe school. Alles wat de nieuwe school heeft opgevraagd is verzonden. Hem is niet bekend dat de Cito-scores niet meegestuurd zouden zijn. Er bestaat bij de school geen beleid over het verzenden van stukken uit het leerlingdossier. Men is wel bezig met het ontwikkelen van een standaard onderwijskundig rapport ten behoeve van de overdracht van leerlingen.

De directeur betwist de stelling dat de school het rapport herschreef. De gewijzigde resultaten tussen het schoolrapport en het onderwijskundig rapport kunnen twee oorzaken hebben. Ten eerste zijn de cijfers omgezet in een geschreven beoordeling voor elk vak (dus getal versus onvoldoende, net voldoende, etc.). Ten tweede zit tussen het schoolrapport en het onderwijskundig rapport een periode van twee tot drie maanden. Dochter A presteerde de laatste maanden veel minder goed en scoorde dus op het onderwijskundig rapport lager dan op het schoolrapport van begin 2005. Het onderwijskundig rapport vermeldt dit ook.

Het schoolgewicht wordt door de computer berekend op basis van de door de ouders ingevulde en ondertekende formulieren. De school heeft die computerberekening niet gemanipuleerd.

Het toegekende schoolgewicht is niet van invloed op de zorg of behandeling die een leerling ontvangt. Het schoolgewicht is immers geen persoonsgebonden budget. Het beïnvloedt slechts het totale bedrag aan rijksbegroting dat een school ontvangt.

Ter zitting wordt door de school het originele formulier "leerlingstamgegevens" aan de Commissie getoond. Ook wordt het aanmeldformulier voor de school/naschoolse opvang overgelegd waarop de handtekening van mevrouw A staat. De school is recent nog door het onderwijsbureau gecontroleerd op de juistheid van de door haar ingevoerde gegevens met betrekking tot het schoolgewicht. Daar wordt streng op gecontroleerd.

Overwegingen van de Commissie

(...) De Commissie constateert dat de ondersteuning van de groepsleerkracht in verband met de mogelijk te ontstane problemen in de groep een tamelijk kort, tijdelijk karakter had. Toen die problemen zich in groep 4 manifesteerden en de groepsleerkracht hierover met de directie had gesproken, besloot deze tot het houden van observaties in de klas. Niet gebleken is dat die observaties waren gevat in een plan van aanpak, of tot een gestructureerde aanpak van de problemen aanleiding gaven. Daardoor is naar het oordeel van de Commissie teveel gekeken naar de probleemsymptomen in groep 4 en is er te weinig feitelijke ondersteuning verleend aan de leerkracht en de leerlingen in die groep. Dat de gehouden observaties naar de ouders toe onvoldoende zijn gecommuniceerd werd door de directeur min of meer erkend (...).

Door al deze zaken is het voor de Commissie aannemelijk geworden dat de groepsleerkracht onvoldoende bij machte is geweest groep 4 op de juiste pedagogische wijze door het schooljaar te loodsen. Echter, dit feit wil de Commissie niet los zien van het ontbreken van een pedagogisch (school)kader waarbinnen de groepsleerkracht haar taken heeft moeten uitvoeren. Evenmin wil de Commissie eraan voorbijgaan dat de groepsleerkracht, als recent gereïntegreerd vervangster vanuit een moeilijke startpositie, een te geringe feitelijke

ondersteuning kreeg om de problemen binnen groep 4 aan te pakken. Daarvoor was de ondersteuning door een collega van enkele weken aan het begin van het schooljaar te kort.

Daarmee is het voor de Commissie voldoende aannemelijk geworden dat de school in de pedagogische begeleiding van de kinderen van groep 4 tijdens het schooljaar 2004/2005 is tekortgeschoten en acht zij de klacht wat dat betreft gegrond.

Niet betwist is dat de dochter van een van de moeders als sanctie werd verwijderd naar het magazijn bij het handvaardigheidlokaal. Het schoolbestuur lichtte toe dat deze straf niet meer zal worden toegepast en gaf daarmee impliciet aan de gewraakte sanctie ongeschikt te vinden. De Commissie is daarom van oordeel dat de klacht over deze sanctie gegrond is. Overigens kan de Commissie zich voorstellen dat het in bepaalde situaties laten plaatsnemen van een leerling in zo'n ruimte, waarbij de deur volledig open is en de leerkracht dus zicht heeft op de leerling, geschikter is dan een verwijdering naar de gang, waar de gedraging van een leerling niet meer zijn te volgen door een leerkracht.

De groepsleerkracht wordt verweten aanwezig te zijn geweest bij het opsluitincident in het magazijn. De groepsleerkracht bestrijdt dit ter zitting met klem. De moeders hebben hun stelling over de betrokkenheid van de groepsleerkracht niet nader onderbouwd. De Commissie is daarom van oordeel dat onvoldoende aannemelijk is gemaakt dat de groepsleerkracht aanwezig was bij het opsluitincident en acht de klacht hierover ongegrond.

Eén van de moeders heeft verschillen geconstateerd tussen een schoolrapport van haar dochter en het opgestelde onderwijskundig rapport. (...) De Commissie heeft de door mevrouw A gesignaleerde verschillen, zoals die blijken uit het overzicht bij het verweerschrift (bijlage 21), ook vastgesteld. De resultaten van de betreffende leerlinge zijn naar het einde van haar verblijf op de school gedaald. Als toelichting bij het onderwijskundig rapport is door de school onder andere in dat rapport beschreven dat de motivatie van de leerlinge in de 2e helft van het schooljaar erg was afgenomen. De leerlinge gaf herhaaldelijk aan dat ze van haar moeder sommige zaken niet hoefde te doen.

De Commissie is van oordeel dat de daling van leerresultaten bij de betreffende leerlinge door de school voldoende is toegelicht. De vergelijking met het rapport levert geen argumenten op om te kunnen spreken van een onjuiste verslaglegging. De Commissie oordeelt de klacht hierover ongegrond.

De moeders richten zich met hun grieven op de wijze waarop de school met hen heeft gecommuniceerd (...). Het is de Commissie gebleken dat de school over het aspect communicatie meermaals heeft aangegeven dat hierin nog veel valt te winnen. De Commissie is het met dit standpunt eens. Informatieoverdracht gebeurde veelal mondeling, er bestonden geen planmatige verslag- en communicatiestructuren. Het is illustrerend dat de afzegging door de moeder -volgens de school- van een afspraak over het leerlingdossier, door de moeder eenvoudig kon worden weerlegd met een print van een e-mailbericht waaruit het tegendeel bleek. De Commissie laat in het midden of alle door de moeders opgeworpen bezwaren terzake de communicatie zich in die mate en op die wijze zoals zij stelden hebben voorgedaan. Het is echter voldoende gebleken dat binnen de school een zodanige ondoorzichtige communicatiestructuur bestond dat aannemelijk is geworden dat op dat vlak klachtwaardige misslagen zijn gemaakt. De Commissie is van oordeel dat de klacht over de gebrekkige communicatie gegrond is.

Mevrouw A twijfelt of het overlegde formulier "leerlingstamgegevens" wel door haar is ondertekend. Die handtekening is door de Commissie ter zitting vergeleken met de handtekening van de moeder op haar aanmeldformulier voor de school/naschoolse opvang.

De Commissie stelt vast dat beide handtekeningen een zodanige gelijkenis vertonen dat er voor de Commissie geen twijfel bestaat dat de moeder het formulier zelf heeft ondertekend.

De gewichtenregeling zoals die is opgenomen in het formatiebesluit van de wet op het primair onderwijs bepaalt, voor zover hier relevant, dat een leerlinggewicht van 0,9 wordt toegekend indien (bij een eenoudergezin) de moeder uit [land X] afkomstig is en maximaal twee jaren voortgezet onderwijs heeft genoten. De weging van een leerling vindt plaats bij inschrijving.

Op grond van deze regeling kon uit de inschrijvingsgegevens van de dochter geen toekenning van leerlinggewicht volgen. Dat desondanks toch de gewichtenregeling toepassing vond kan niet worden verklaard. Immers, de uitdraai van de leerlingstamgegevens, zoals door de school overlegd, toont voor zover de Commissie kan beoordelen geen fouten: opleiding Mavo, geboorteland [X], ongehuwde moeder, éénoudergezin -ja- .

Naar het oordeel van de Commissie hebben beide partijen hun standpunt voldoende aannemelijk gemaakt. Op basis van de beschikbare gegevens kan de Commissie echter niet bepalen welke partij het gelijk aan zijn zijde heeft en onthoudt zij zich derhalve van een oordeel over de klacht.

Het oordeel van de Commissie

De klacht over de pedagogische begeleiding, over de straf (plaatsnemen in een kast) die de vakleerkracht oplegde aan een leerlinge en over de gebrekkig gevoerde communicatie door de directie zijn gegrond.

De klacht dat de groepsleerkracht deelnam aan het opleggen van een straf tot plaatsneming van een leerlinge in een kast en de klacht over de onjuiste verslaglegging van studieresultaten zijn ongegrond.

Ten aanzien van de klacht over de gewichtenregeling onthoudt de Commissie zich van een oordeel.

Advies aan het schoolbestuur

De Commissie beveelt het schoolbestuur aan zorg te dragen voor:

1. implementatie van een pedagogisch beleidsplan met concrete doelen en een goede tijdsplanning;
2. het opstellen van een gestandaardiseerd onderwijskundig rapport ten behoeve van de overdracht van leerlingen; en
3. het implementeren van een heldere interne en extern gerichte communicatiestructuur.